
Онкович Ганна Володимирівна
доктор педагогічних наук, професор
Київський медичний університет, Україна

Білецький Володимир Стефанович
доктор технічних наук, професор
НТУ «Харківський політехнічний інститут», Україна

Онкович Артем Дмитрович
кандидат педагогічних наук, доцент
Київський національний університет культури і мистецтв, Україна

ІНТЕРНЕТ-ДИДАКТИКА ЯК «ПАРАСОЛЬКОВИЙ» ТЕРМІН

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями; Поняття «Інтернет-дидактика» вперше з'явилося 2012 року в журналі наукових публікацій «Научный диалог» [1]. Монографія Г.В.Онкович «Медіадидактика», що побачила світ того ж року, стала певним підбиттям підсумків щодо використання медіаджерел із «старих медіа» у навчальному процесі [2]. В ній розкривалися технології пресоїдидактики і пресоїлінгводидактики радіоїдидактики, телеїдидактики, кіноїдидактики, пропонувалися тематичні уроки по рубриках і жанрах, йшлося про врахування тематичних інтересів студентів і про діалог культур. Все було побудовано на досвіді викладання російської мови як іноземної. І погляд на монографію «зверху» давав можливість говорити про медіадидактику як про «пара сольове» поняття. До того в освітньому процесі були й інші приклади використання засобів масової інформації, технічних засобів навчання, але зміст монографії наскрізно пронизував навчальний процес з мови як іноземної, - подібних аналогів у світовій педагогіці не було. Підхід до змісту і подання матеріалів засвідчував таке нове явище, як «журналістсько-методичний підхід».

У цей час в Україні набували популярності інформаційно-комунікаційні технології, до того вже поширені в розвинених країнах світу. Не можна було оминати інтернет-технології, і монографія Ганни Онкович «Медіадидактика» завершувалася розділом «Інтернет-дидактика в обучении русскому языку как иностранному» [3, с. 263–286]. Суть терміну «Інтернет-дидактика» витікає з його складників — це засвоєння знань, умінь і навичок, формування переконань через канали інтернету. Дослідники навіть не передбачали, що це поняття невдовзі і швидко стане теж «парасольковим». (Поза межами монографічного дослідження залишалися значна кількість робіт, в яких йшлося про використання засобів кіно, діафільмів, технічних засобів навчання, інших навчальних і контролювальних машин (наприклад «Ластівка», «КИСИ»).

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Сучасний навчальний процес суттєво базується на використанні Інтернету. Виникла потреба у плеканні медіаграмотності. Саме вона стала ключовою ознакою фаховості спеціаліста. Її набуття супроводжується розвитком медіаосвітніх технологій [4, 5, 6]. В останні роки з'явилося розуміння, що саме завдяки медіаосвітнім технологіям у людини упродовж життя формується і розвивається медіаінформаційна грамотність. Особливого імпульсу ці технології набувають в роки, коли особистість формує коло своїх інтересів, визначається з життєвими потребами. Молодь багато часу проводить в Інтернеті з метою пошуку інформації, навчання, спілкування, розваг. Існує нагальна потреба

використовувати медіаінформаційні технології в освітньому процесі для того, щоб навчання було сучасним, цікавим, динамічним, оскільки саме ці технології мають якісно нові можливості [7, 8, 9]

Результатом професійної підготовки майбутнього фахівця із застосуванням медіаосвітніх технологій є не тільки професійна освіченість, компетентність та майстерність у галузі наукового моделювання технологічних процесів як складових професійної культури, але й медіаобізнаність, медіакомпетентність та медіаграмотність. Ці складові елементи медіакультури – результат медіаосвіти, за допомогою якої підвищується якість фахових знань не тільки у студентів в процесі професійної підготовки, але й у фахівців протягом життя. Медіакультуру слід розглядати як необхідний елемент професійної культури, на що орієнтували медіалітературні спецкурси. Дослідниками-практиками було розглянуто різні аспекти використання засобів масової інформації та їхніх продуктів у навчальному процесі. Проблеми медіаосвіти у вищій школі стали предметом наукових зацікавлень відділу теорії та методології гуманітарної освіти Інституту вищої освіти НАПН України. Увагу було сконцентровано на медіадидактиці, медіаосвітніх технологіях. Тут на початку XXI століття захищено дисертації з пресодидактики А.Д.Онковичем та І.М.Чемерис, з інтернет-дидактики – Р.П.Бужиковим, з розвитку критичного мислення – Л.Києнко-Романюк. О.К.Янишин розглядала медіаосвітні технології у навчанні документознавців, Н.М.Духаніна – медіаосвіту в процесі підготовки магістрів з комп'ютерних наук, І.А.Сахневич – в підготовці інженерів нафтогазового профілю, Н.М.Лашук – маркетингові тощо. Інна Чемерис та Інна Сахневич стали авторами перших навчальних посібників з медіаосвіти для студентів-журналістів й інженерів нафтогазової промисловості, А.Онкович і Г.Морозова – для педагогів («Уроки «Рідної школи»). Під керівництвом співробітників відділу готувалися дисертації з теледидактики, радіодидактики, медіамузики, спецкурси з медіаосвіти для вищих навчальних закладів. Ці дослідження були зорієнтовані на певний фах майбутніх спеціалістів, масовокомунікаційні джерела розглядалися як додаткові резерви для опанування фаховими знаннями [10, 11, 12]. В останні роки в Україні успішно захищені докторські дисертації з різних аспектів медіаосвіти Глібом Головченком (Миколаїв), Наталією Лупак (Тернопіль), Інною Червінською (Івано-Франківськ).

На часі постало створення спецкурсів з медіаосвіти для окремих спеціальностей. Вперше такий експериментальний спецкурс свого часу було успішно впроваджено на кафедрі видавничої справи і редагування НТУ України «КПІ». Ця практика привела до усвідомлення, що у вищій школі слід вести мову не просто про медіаосвіту, а про професійно-орієнтовану, тобто таку, що орієнтована на студентів певного фаху. В кандидатській дисертації **І.А.Сахневич** «Педагогічні умови застосування медіаосвітніх технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців нафтогазового профілю» [13] вона запропонувала систему професійно орієнтованих медіатехнологій і представила ці напрацювання у Практикумі для самостійного володіння основами медіакомпетентності для студентів I–IV курсів технічних спеціальностей [14]. Іншими дослідниками-практиками було розглянуто різні аспекти використання засобів масової інформації та їхніх продуктів у навчальному процесі. У різних навчальних закладах з'являються спецкурси з медіаосвіти. Це свідчило про розвиток медіадидактики вищої школи, яка збагачувалася новітніми (і в першу чергу – інтернет-) технологіями, термінами, поняттями. Постала потреба узагальнити ці теоретичні напрацювання з опертям на досвід практиків, зокрема, в сфері гірничої та нафтогазової інженерії.

Отже, в пропонованій статті розглядаються особливості інтернет-дидактики та її складників для підвищення ефективності навчального процесу та наукових досліджень: вікдидактика, блогдидактика, вебінтерактивна дидактика тощо в межах спецкурсу «ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНА МЕДІАОСВІТА У РОЗВИТКУ ФАХОВОЇ

КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ». Ідеологією курсу є зміна пріоритетів у комунікативних стосунках між ЗМІ та аудиторією фахівців – споживачів медіапродукту. Такі спецкурси вже представлені для кількох спеціальностей. Як показав наш досвід, він легко може бути трансформований і використовуватися у навчальних закладах різних профілів. При введенні подібного спецкурсу в освітніх установах іншого профілю змінюється тільки наповнення тем. Сайти і блоги теж будуть іншого фахового спрямування. Екскурсії до профільних бібліотек та музеїв студенти відвідуватимуть онлайн і представлятимуть їх на занятті й у коментарі з погляду критичного мислення майбутнього фахівця. Таким чином, запропонованому спецкурсу притаманна варіативність [15, 16, 17].

Структура спецкурсів однакова – медіаосвітня, а зміст орієнтовано на майбутній фах. Медіаосвітній підхід у донесенні фахових знань потребує володіння відповідною термінологією. Вона досить докладно описана у публікаціях педагогів–медіадидактів. Наприклад, вікідиактика – використання Вікіпедії з освітньою метою – допомагає легко переходити до різних форм представлення фахових знань натисканням на синій колір тої чи іншої лексеми: відкривається докладна стаття або відео про це. При цьому викладач і студент легко може перейти за допомогою ресурсу «інтервікі» до іншого мовного розділу, де висвітлюється ця тематика. Фахова блогодиактика представлена блогами установ, навчальних закладів, дослідників, педагогів тощо. Блогер – новий фах, котрий шанується багатьма медіаспоживачами. Серед дистанційних форм навчання останнім часом стали популярними вебіари. Вони також представлені різними формами, що засвідчує вебінародиактика.

Спецкурс з професійно орієнтованої медіаосвіти орієнтує і на видавничу діяльність галузевих установ – саме з їхніх сайтів можна дізнатися про найновіші видання. Пресодиактика пропонує знайти в інформаційному полі періодичні видання, в котрих представлено досягнення галузі, її історія, видатні персоналії, сучасні дослідники, а також їх актуальні праці. Кінодиактика представлена науковою і науково-популярною документалістикою. На заняттях з кінодидактики можна переглядати і обговорювати художні фільми з подальшим коментуванням відтворення фахової діяльності.[18, 19, 20]. Коротко представимо узагальнений тематичний план.

Тема 1 Вступ: предмет, мета і завдання медіаосвіти. Термінологія медіа й медіаосвіти. Поняття «медіакультура», «медіаосвіта», «медіаграмотність», «медіапедагогіка», «медіапсихологія», «медіадиактика». Ключові поняття медіаосвіти. Теорії медіаосвіти.

Тема 2 Основи медіакомпетентності. Розвиток професійної компетентності засобами медіаосвіти. «Старі», «нові» й «новітні» медіа. Поняття «медіапродукт». Короткий огляд розвитку преси, радіо, телебачення, кіно, відео, Інтернет-мережі.

Тема 3 Галузь обраного фаху, зокрема, її підгалузі в енциклопедичних словниках, довідниках (паперові й он-лайн видання). Видавнича діяльність освітніх, наукових та видавничих установ технічної спрямованості: медіаосвітній погляд. ПРЕСОДИДАКТИКА.

Тема 4 МЕДІАДИДАКТИКА ТА ЇЇ СКЛАДНИКИ (пресодиактика, кінодиактика, радіодиактика, теледиактика, мультимедіа-диактика, інтернет-диактика). Інтернет-диактика та її складники (вікідиактика, сайтодиактика, блогодиактика, вебінародиактика) тощо.

Тема 5. Медіаосвіта – засіб розвитку критичного мислення як однієї з фахових компетентностей. Розвиток критичного мислення. Критичне мислення в пошуку нових шляхів вирішення науково-технічних проблем.

Тема 6 Галузь майбутнього фаху в українській, англійській Вікіпедіях. ВІКІДИДАКТИКА.

Тема 7 БЛОГОДИДАКТИКА. Сайти і блоги фахової спрямованості в соціальній мережі та їхня медіаосвітня функція. Сайто- і блогодиактика.

Тема 8. Професійно-орієнтована медіаосвіта майбутнього фахівця, (бакалавра, магістра, доктора філософії) з обраної спеціальності. Освітня траєкторія: Моделювання процесів, обробка та аналіз даних. Джерела, складники, перспективи. ВЕБІНАРОДИДАКТИКА. Роль вебінарів з фаху у професійному становленні.

Тема 9 Конференція як медіаосвітня технологія.

Тема 10. Підсумкове заняття. Захист рефератів за тематикою курсу (залікове заняття).

Програмою передбачено лекційні заняття; практичні заняття; в т.ч. - заняття з моделювання медіаосвітніх ситуацій; контрольні роботи; самостійна науково-пошукова робота; підготовка рефератів або власних медіапродуктів за проблематикою курсу; захист реферату або медіапроекту за проблематикою курсу; залік. Коло завдань курсу характеризується як методолого-практичне.

На лекційних заняттях послідовно вирішуються завдання набуття знань у галузі медіаосвіти, її історії, теорій, технологій, інформаційної культури і навичок застосування цих знань на практиці. Проведення практичних занять спрямоване на закріплення знань, набутих під час лекційного курсу, й орієнтує студентів на подальшу самостійну роботу за тематикою курсу, на використання фахово-орієнтованих джерел упродовж життя.

Блогодидактика. Блог (англ. blog, від web log — «мережевий журнал чи щоденник подій») — це вебсайт (сукупність веб-сторінок), головний зміст якого — регулярно додавані записи, зображення чи мультимедіа — комбінування різних форм представлення інформації на одному носіїві, наприклад текстової, звукової і графічної, або, останнім часом все частіше — анімації і відео. Для блогів характерні короткі записи тимчасової значущості. Блогерами називають людей, які ведуть блог. Сукупність всіх блогів в Інтернеті прийнято називати блогосферою. Таким чином, **блогодидактика** — це використання блогосфери з освітньою та інформаційною метою. Зауважимо, що блогосфера — сукупність всіх блогів та їхніх взаємозв'язків, які є елементом мережевого простору, об'єднує он-лайн спільноту або ж соціальну мережу. Пов'язані між собою блоги складають динамічну всесвітню інформаційну оболонку, що є однією із основних відмінностей блогів від звичайних веб-сторінок та інтернет-форумів. [21]

Сьогодні в соціальній мережі вже поширені «педагогічні» й «науково-педагогічні» блоги. Серед них виділяють професійно-орієнтовані блоги «педагогічної» й «науково-педагогічної» блогодидактики, з яких поступово виокремлюються нові поняття: «інженерна» блогодидактика, «медична», «юридична», «економічна» тощо — залежно від професійних потреб споживача інформації. Якщо ще декілька років назад такий ресурс розглядався як резерв підвищення професійної компетентності майбутніх фахівців, то сьогодні він уже активно увійшов у повсякденну практику освітніх і бізнесових структур галузі. Фахова блогосфера дуже розвинена. На цих сторінках подаються: повні тексти навчальних книг — підручників, посібників, курсів лекцій і практикумів, тексти довідників, словників, галузевих енциклопедій, а також монографій і значимих наукових статей. Тут же представлено трейлери навчальних фільмів і самі фільми, анімаційні ролики, які розкривають конструкцію, принцип функціонування пристроїв, показують протікання технологічних і природних процесів. При цьому широко застосовується технологія кіно- та інтернет-дидактики: темпоральні ефекти — уповільнена та прискорена кінозйомки, мультиплікація у поєднанні з фаховими програмами. Крім того, на блог-сторінках — обмін досвідом, новини, обмін новими можливостями роботи.

Вікідидактика - використання Вікіпедії з освітньою метою [22]. Вікіпедія складається з 329 мовних розділів. Найбільшою Вікіпедією за кількістю статей є англійська, яка містить понад 6 млн статей. Українська на 16 місці у світі і містить близько 1,2 млн статей. Всього станом на 15 січня 2022 року Вікіпедія містить понад 58 млн статей. За обсягом відомостей і тематикою Вікіпедію вважають найповнішою енциклопедією, яку коли-небудь створювали за всю історію людства. Її читають чи до неї звертаються за рік

близько 6 млрд людей, тобто більшість мешканців планети (8 млрд). Чим може бути корисним цей інтернет-ресурс в плані навчання і наукових досліджень? Головним чином — як первинний, оперативний довідник. Поряд з такими інструментами Вікіпедії як вікіфікація, інтервікі, категоризація корисним є і використання відео файлів. Окремі корисні супутні інтернет-проекти: • вільна бібліотека — Вікіджерела, • вільні підручники — Вікіпідручник, • словник — Вікісловник, • збірники цитат — Вікіцитати, • вільні новини — Вікіновини, • вільний каталог біологічних видів — Віківиди, • збірка медіа-файлів — Вікісховище. Чи є недоліки в ресурсі Вікіпедія? Звичайно є. Її називають «народною енциклопедією». І там далеко не всім статтям можна довіряти. І там далеко не повна інформація. Не вичерпна. Тому пропонуємо цей ресурс тільки як первинний пошуковик-довідник. На жаль, ми (Україна, НАНУ, Університети, науковці) — майже всі Терра-інкогніта для Світу. В інших мовних розділах Вікі зовсім мало інформації про Україну, нашу науку та освіту. Так, з 409 академіків НАН України в англійській Вікіпедії представлені тільки 12. А гірничих інженерів — тільки троє, та й то, двоє з них не як гірничі інженери, а народні депутати. Отже, Вікідидактика в Інтернет-дидактиці — дуже потужний засіб. Але не вичерпний. Він універсальний, але первинний.

Бібліотеки і картотеки у інтернет-просторі (Бібліодидактика). Наступний крок після Вікідидактики (первинної інформації) — це повні тексти АД (авторитетних джерел)..Сьогодні в епоху ІТ-технологій маємо ряд бібліотек і картотек в Інтернеті.

Вебінаридидактика [20]. Вебінар (англ. webinar) — спосіб організації зустрічей онлайн, формат проведення семінарів, тренінгів та інших заходів за допомогою Інтернету. Вебінар — це неологізм, утворений поєднанням слів веб (англ. «мережа») та семінар. Для організації вебінару використовуються технології відео-конференції, інтернет-телефонні та ін. Вебінари поширені в діловому середовищі. Дедалі більшого значення набувають вебінари й у дистанційній освіті, що спонукало до з'яви поняття «вебінаридидактика».

Онлайн-курси лекцій. Поширеності набувають онлайн-курси лекцій, зокрема: на платформах Khan Academy (khanacademy.org), Інтернет курси edX Гарвардського університету Массачусетського технологічного інституту (edx.org), Coursera — виші Стенфорда, Принстона, Мічиганський та Пенсильванський університети (coursera.org), проект Prometheus (КНУ ім. Шевченка, КПІ та Києво-Могилянська Академія, Львівська ІТ-школа) та ін. Унікальний освітній проект у нафтогазовій галузі <https://deer-platform.com.ua/>

Інтернет — це колосальна кількість ресурсів — сайтів, веб-сторінок, соціальних, новинних, навчальних, наукових та інших мереж. Як розібратися — яким джерелам довіряти практично беззастережно, які брати до уваги але перевіряти, а яким зовсім не довіряти? **«Авторитетними»** вважаються джерела (АД на відміну від ОД — оригінальних джерел, які, як правило, не є перевіреними (підтвердженими іншими незалежними джерелами), які зберігають редакційну цілісність, що дозволяє верифікувати інформацію. Ці джерела охоплюють опубліковані праці у будь-якому вигляді (паперовому чи електронному) всіма мовами. Взагалі розрізняють: **Первинне джерело** — це документ або людина, що надають прямі докази фактам, іншими словами, джерело, гранично близьке до описуваної ситуації. Первинні джерела потребують грамотної обробки (наприклад, масиви експериментальних даних — обробки із застосуванням методів моделювання, математичної статистики), коментування, узагальнення. **Вторинне джерело** описує одне або кілька первинних. Вторинні джерела у вигляді наукових статей і книг, виданих у наукових видавництвах (особливо опублікованих у наукових журналах), ретельно перевіряються і зазвичай містять точну інформацію, що дозволяє використати їх як надійні (авторитетні) джерела. **Третинне джерело**, своєю чергою, узагальнює вторинні. Енциклопедії в переважній більшості випадків є третинними джерелами. Отже, ми

черпаємо інформацію з Інтернету користуючись в основному ВТОРИННИМИ та ТРЕТИННИМИ джерелами. При цьому третинні джерела майже завжди - беззаперечні (якщо вони не застарілі). А от у вторинних джерелах, як то кажуть, "є варіанти".

Наразі актуальним є створення навчального посібника з дисципліни. В якості навчальних матеріалів використовувалися монографія «Новітні освітні технології сучасної медіадидактики» [21], публікації, котрі широко представлені на профілі «Медіаосвіта» в Гугл-академії

Список використаних джерел:

1. Интернет-дидактика в обучении русскому языку как иностранному (по материалам XII конгресса МАПРЯЛ) / А. В. Онкович // Научный диалог : журн. науч. публикаций. – 2012. – № 1 : Педагогика. Психология. – С. 201–209.
2. Медиадидактика: масс-медиа в учебном процессе по русскому языку как иностранному : [монография] / Анна Онкович. – Saarbrücken : AP Lambert Academic Publishing, 2012. – 332 с.
3. Интернет-дидактика в обучении русскому языку как иностранному: [разд. монографии] / Анна Онкович // Медиадидактика: масс-медиа в учебном процессе по русскому языку как иностранному : [монография] / Анна Онкович. – Saarbrücken : LAP Lambert Academic Publishing, 2012. – С. 263– 286.
4. Ганна Онкович. Медіа- та інформаційна грамотність у сучасній вищій освіті України / Г. В. Онкович // Вища освіта України : теорет. та наук.-метод. часоп. – № 1 (Дод. 1). – [Темат. вип.] : Наука і вища освіта. – Київ, 2014. – С. 85–87.
5. Biletsky, V., Onkovych, H. & Yanyshyn, O. (2019) Media education technologies in developing students professional competence // Scientific Journal WEST-EAST. Vol 2/2 N1 (October, 2019). p. 110-114.
6. Онкович А.В., Онкович А.Д. Media didactics as a way to comprehend professionally-oriented terminological systems // International Scientific-Pedagogical Organization of Philologists (ISPOP): Журнал "WEST-EAST", March, 2020 / 1. – Том 3. – С. 38-46.
7. Онкович Г.В. Медіакомпетентність – фахова якість сучасного випускника вищої школи // Проблеми освіти, 2014. – Т. 78. – № 1. –С. 205-211.
8. Лашук Н.М. Медіакомпетентність. Технології та стратегії : навч. посіб. для студ. спец.075 – Маркетинг. - Чернігів: ЧНТУ, 2017 118 с.
9. Онкович Г.В. Медіаосвітні технології і компетентнісний підхід / Онкович Г.В. – Реалізація європейського досвіду компетентнісного підходу у вищій колі України: матеріали методологічного семінару. – К.: Педагогічна думка, 2009. – С. 206 – 217.
10. Ганна Онкович. Медіадидактика вищої школи: український досвід / Ганна Онкович // Вища освіта України : теорет. та наук.-метод. часоп. / Ін-т вищ освіти НАПН України. – Київ, 2013. – № 1. – С. 23–29.
11. Лашук Н.М. Формування медіакомпетентності майбутніх маркетологів у процесі фахової підготовки : дис. канд. пед. наук : дис. ... 13.00.04 / НУ "Чернігівський колегіум" імені Т.Г.Шевченка, 2019.
12. Лупак Н. М. Інтермедіальні технології в контексті інтегрованої мистецької освіти. Інтегральна система мистецької освіти: етнокультурний напрям розвитку здібностей творчої особистості: колективна монографія. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. С. 150 - 171.
13. Сахневич, І.А. Педагогічні умови застосування медіаосвітніх технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців нафтогазового профілю : автореф. дис ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Інна Андріївна Сахневич; Ін-т вищої освіти НАПН України. - К. : [б.в.], 2012.– 20 с..
14. Сахневич І. А. Практикум для самостійного володіння основами медіакомпетентності для студентів I–IV курсів технічних спеціальностей / І. А. Сахневич ; [за заг. ред. Г. В. Онкович].– Івано-Франківськ : Сімік, 2011. – 118 с.
15. Онкович Г.В., Онкович А.Д., Ляліна О.О. Спецкурс «Професійно орієнтована медіаосвіта» у розвитку фахової компетентності майбутніх працівників у системі охорони здоров'я // The 11th International scientific and practical conference "Science, innovations and education: problems and prospects" (June 1-3, 2022) CPN Publishing Group, Tokyo, Japan. 2022. 819 p. – P. 522 – 530.

16. Онкович Г.В., Онкович А.Д., Корж М.О. Спецкурс «професійно орієнтована медіаосвіта» у розвитку фахової компетентності: з досвіду впровадження // *Multidisciplinary academic notes. Science research and practice. Proceedings of the XXIV International Scientific and Practical Conference. Madrid, Spain. 2022. Pp. – 394-404. DOI: 10.46299/ISG.2022.1.24*
17. Онкович Г.В., Онкович А.Д. Професійно орієнтована медіаосвіта: студентський поступ // *Modern research in world science. Proceedings of the 4th International scientific and practical conference. SPC “Sci-conf.com.ua”. Lviv, Ukraine. 2022. Pp. 563-570.*
18. Сахневич І.А. Застосування сайто- і блогодидактики у вивченні англійської мови професійного спрямування у ВТЗО (на прикладі спеціальності "Геологія")/ІА. Сахневич/ – Всеукраїнський науково-практичний журнал "Директор школи, ліцею, гімназії": зб. наук. праць. – Спеціальний темат. випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – №6. – Кн. 2 – Т. III (81). – К.: Гнозис, 2018. – С. 326-336.
19. Онкович Г.В., Білецький В. С., Онкович А. Д. Вікідидактика в соціальній мережі Фейсбук // *Innovations and prospects of world science: Proceedings of I International Scientific and Practical Conference Vancouver, Canada 8-10 September 2021. Perfect Publishing, Vancouver, Canada. 2021. 408 p.- С. 211-221.*
20. Онкович Г.В., Адамія З.К., Онкович А.Д., Боголюбова М.М., Ляліна О.О. Нове в медіаосвіті: вебінардидактика // *Сучасні аспекти науки: II-ий том колективної монографії / за ред. Є.О. Романенка, І.В. Жукової. – Київ; Братислава: ФОП КАНДИБА Т.П., 2020. 223 с.- С.172-189.*
21. Новітні освітні технології сучасної медіадидактики : монографія / Г. В. Онкович, В. В. Агаркова, М. М. Боголюбова, О. М. Ляліна, А. Д. Онкович, Л.В. Редько-Шпак, Н. М. Флегонтова; За наук. ред. д. п. н., проф. Г. В. Онкович. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2021. – 156 с.